

Gediminaičiai ir jų dinastiniai ryšiai su Žemaičių kunigaikščiais, didžiūnais

Povilas ČERNECKIS

Temą šiai publikacijai padiktavo plačiai žinomas faktas, kad vienas iš Gediminaičių dinastijos atstovų – Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ir jo žmonos Jaunės sūnus Kęstutis (gimė ~ 1300m., mirė 1382 m. rugpjūčio mėn. pirmoje pusėje), nuo 1337 m. buvęs Trakų kunigaikščiu, o nuo 1381 m. pabaigos iki 1382 m. vidurio – ir Lietuvos didžiųjų kunigaikščiu, savo antrąja žmona pasirinko iš Palangos krašto kilusią Žemaičių didžiūnų giminės merginą Birutę (mirė 1382 arba 1389 metais).

Birutė ir Kęstutis, gyvendami santuokoje, susilaukė trijų sūnų ir trijų dukterų: Vytauto Didžiojo (1350–1430), Tautvilo (žuvo 1390 m.), Žygimanto (1365–1440), Miklausės Marijos (1375 m. ištekėjo į Tverę), Onos Danutės (ištekėjo į Mozūriją) ir Rimgailės Elzbietos (1390 m. ištekėjo už Mozūrų kunigaikščio Henriko, o 1419 m. – už Moldavijos kunigaikščio Aleksandro I Gerojo, mirė ne savo mirtimi 1433 m.).

Birutė nevadinama kunigaikštyte, tačiau nėra jokios abejonės, kad Birutė buvo didelę įtaką Žemaitijoje turėjusios didžiūnų giminės atstovė ir kad jos santuoka su Kęstučiu nebuvo grįsta vien tik susižavėjimu ir meile, kuri akcentuojama padavimuose ir legendose apie ją.

LIETUVOS VALDOVAI

XIII a. – XIV a. pr.

Plėtojant šį pasakojimą prisiminkime, kas valdė Lietuvą nuo Mindaugo (~ 1200–1263) iki Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino (1275–1341).

Atvirukas „Gėdiminas, Lietuvos D. Kunigaikštis“. 1905m. išleido Palangoje veikusi Paulinos Mongirdaitės (1865–1924) fotoateljė

Pirmasis ir vienintelis Lietuvos karalius Mindaugas Lietuvos didžiųjų kunigaikščiu tapo apie 1236-uosius metus. Nuo 1253 m. iki mirties jis titulavosi Lietuvos karaliumi. Po Mindaugo 1263–1264 m. apie pusmetį Lietuvos didžiųjų kunigaikščiu buvo Mindaugo sesers, kurios vardo nežinomas, sūnus Treniota (~ 1210–1264), o nuo 1264 m. pavasario pabaigos iki 1267 m. – vyriausias Mindaugo sūnus ir vietininkas Naugarduke Vaišelga (arba Vaišvilkas, krikšto vardas Laurušas), gimęs 1223 m., miręs ~ 1267 m. balandžio 18 ar 23 dieną. Jis, mirus tėvui Mindaugui, padedant Švarnui, iš valdžios pašalino sąmokslininką Treniotą. Vaišelga 1267m., pasitraukdamas į vienuolyną, Lietuvos didžiųjų kunigaikščiu paskyrė 1264–1269m. Cholmo ir Haličo-Volynės kunigaikščiu buvusį Švarną (krikšto vardas Jonas). Jis gimė ~ 1236 m., mirė 1270 m., palaidotas Chelme. Nuo 1268 ar 1269 iki 1282(?) m. Lietuvos didžiųjų kunigaikščiu buvo 1282(?) m. miręs Traidenis. 1282–1285 m. Lietuvą

(Nukelta į 26 p.)

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės herbas (piešinys iš „Recueil d'armoiries polonaises“, XVI a. J. Długoszo Insignia seu clenodia regis et regni Poloniae kopija, Prancūzijos nacionalinė biblioteka)

valdė ~ 1285 m. miręs Daumantas (arba Domantas). Į klausimą, koks buvo jo ryšys su Traideniu, kai kurie istorikai atsako, kad jis galėjo būti Mindaugo sūnus. Po Daumanto Lietuvos Didžiąją Kunigaikštystę (LDK) valdė pirmasis žinomas Gediminaitis – Lietuvos didysis kunigaikštis Butigeidis (Butegeidis), kuris mirė ~ 1290–1292 metus. Kas buvo

Gediminaičių stulpai ir Jogailos kryžius

jo tėvas, tiksliai nežinoma, nėra išaiškinti ir jo ryšiai su Daumantu bei Traideniu. Bet... Žinoma, kad Butigeidžio įpėdinis buvo jo jaunesnysis brolis Butvydas (Budiwydas, Putavyras, Pukuveras), kai kurių istorikų įvardijamas kaip lietuvių kunigaikščio Skalmanto sūnus. Manoma, kad Skalmantas – pirmasis žinomas iš Gedimino giminės, todėl Skalmantas ir jo sūnus laikomi Gediminaičių dinastijos pradininkais. Jo palikuonys buvo Lietuvos didieji kunigaikščiai Butigeidis ir jo brolis Butvydas, kuris turėjo penkis sūnus: Vytenį, Gediminą, Teodorą, Vainių ir, spėjama (vardas nenurodytas), Margiris (minimas kartu su Gediminu 1329m. lietuvių žygyje į Livoniją). Kai kuriuose rašytiniuose šaltiniuose nurodomas ir Vytenio sūnus Žvelgutis.

Po Butvydo mirties Lietuvos didžiuoju kunigaikščiu (~1295–1316 m.) tapo jo sūnus Vytenis, o 1316–1341 m. Lietuvą valdė jo brolis Gediminas (1275–1341).

Spėjama, kad ši dinastija Gediminaičiais pavadinta dėl didelių Gedimino nuopelnų Lietuvai.

Istorikai nurodo, kad Gediminas turėjo 11 vaikų: Algirdą (1296–1377), Kęstutį (~1300–1382), Liubartą Demetrijų (1300–1383), Jaunutį (~1300–po 1366), Mantvydą (prieš 1300–1348), Narimantą (~1300–1348), Karijotą (po 1300–~1365), Elžbietą (~1302–1364), Mariją (gimimo ir mirties datos nežinomos), Eufemiją (gimimo ir mirties datos nežinomos), Aldoną (~1309–1339).

Gediminaičiai – ilgiausiai, laikotarpiu nuo XIII a. II p. iki 1572 m., kai nepalikęs palikuo-

Karalius Mindaugo biustas. Skulptorius Antanas Aleksandravičius. Fotografas A. Poška. Vilnius, 1913.

nių mirė paskutinis šios dinastijos valdovas Žygimantas Augustas, valdžiusi Lietuvos didžiųjų kunigaikščių dinastija (LDK, Rusijos, Rusijos kunigaikščių ir politikos veikėjų giminė, Lenkijos, Čekijos, Vengrijos karalių dinastija).¹ Gediminaičiai daugelyje Rusijos kunigaikštysčių laikui einant pakeitė Riurikaičius.²

ŽEMAIČIŲ KUNIGAIKŠČIAI

Pradėjus kalbą apie Žemaičių kunigaikščius, pirmiausiai reikia išsiaiškinti, kas kunigaikščiais buvo vadinami Lietuvoje ir Žemaitijoje. Istorikas A. Nikžentaitis rašo, kad kunigaikščio sąvoką mokslininkai aiškina įvairiai, tad jo pateikiamą apibrėžimą reikėtų vertinti tik kaip vieną iš galimų. Pasak A. Nikžentaitis, „Kunigaikštis – tai didžiūnas, turintis paveldimąją valdžią, kurią realizuoja konkrečioje teritorijoje profesionalios kariaunos padedamas.

Pradinėje kunigaikščių sluoksnio formavimosi stadijoje kunigaikščio valdžia pasireiškia konkrečios teritorijos gyventojų apiplėšimu, vėliau šis plėšikavimas perauga į nuolatinės duokles. Teritorija, kurioje kunigaikštis realizuoja savo valdžią, dažnai tampa tiesiogine kunigaikščio valda.³

Lietuvoje ir Žemaičiuose = Žemaitijoje kunigaikščiai atsirado prieš valstybės susidarymą, t.y. apie XII a. 8 deš.–XIII a. pradžią. Daugiausiai kunigaikščių Žemaitijoje, o taip pat ir Lietuvoje buvo XIII amžiuje. Pirmą kartą žinomuose rašytiniuose šaltiniuose Žemaičių kunigaikščių vardai yra nurodyti 1219m. pasirašytoje Lietuvos žemių konfederacijos ir Voluinės sutartyje. Joje paminėtas 21 Lietuvai atstovavęs kunigaikštis, iš kurių 12 buvo Žemaičių kunigaikščiai. Tarp šių dvylikos yra: Ariogalos ir Betygalos žemių kunigaikštis Erdvilas, Laukuvos ir Tverų valdovas Vykintas, Šiaulių kunigaikščiai iš Bulionių giminės Vismantas ir jo broliai Edivilas ir Sprudeikis, Ruškaičių giminės kunigaikščiai Kantbūtis, Vanbūtis, Butautas, Vižeikis ir jo sūnus Višlys, Kiteinis ir Plikienė.⁴

Pasak to paties autoriaus, „Žemaičių kunigaikščiai sutartyje su Voluine išvardijami iškart po 5 vyresniųjų kunigaikščių, kas rodo Žemaitijos reikšmę visoje lietuvių žemių konfederacijoje. [...]“⁵

XIII a. kunigaikščių Lietuvoje, o taip pat ir Žemaitijoje buvo kur kas daugiau, negu jų nurodyta 1219 m. sutartyje, kurią, tikėtina, pasirašė tuo metu įtakingiausi minėtų teritorinių vienetų kunigaikščiai.

Žemėlapis „Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė XIII–XV a. viduryje“. © MELC

Rašytiniuose šaltiniuose informacijos apie Žemaičių kunigaikščius jau neberandama nuo XIVa., tad istorikai daro išvadą, kad tuo metu jų nebebuvo. Iš karto kyla klausimas, kur jie dingę? Atsakymą randame jau minėtoje publikacijoje ir A. Butrimo straipsnyje, išspausdintame 2020m. Vilniuje išleistoje knygoje „Žemaitija = Samogitia“.

A. Nikžentaitis rašo, kad

„1248–1252 metai buvo be galo reikšmingi Žemaitijos ir jos kunigaikščių istorijai. Kaip yra gerai žinoma, vidaus karą Lietuvoje Mindaugas laimėjo, dalį savo politinių priešininkų, kaip Bulionių giminės kunigaikščiai, išžudydamas, nusiaubdamas savo politinių varžovų žemės. Kovos įkarštyje mirė ar žuvo svarbiausias Mindaugo priešas Žemaitijoje – kuni-

(Nukelta į 28 p.)

1905 m. Palangoje veikusios Paulinos Mongirdaitės (1865–1924) fotoateljė išleisti atvirukai: „Keistutis Žemaičių kunigaikštis“ ir „Kunigaikštienė Birutė pati Keistučio Žemaičių kunigaikščio“

gaikštis Vykintas. Tuo buvo suduotas stiprus smūgis Žemaičių kunigaikščiams kaip institucijai. Antrasis smūgis Žemaičių kunigaikščiams ir visai Žemaitijai buvo suduotas 1253 m., kada Mindaugas padovanojo Žemaitiją Livonijos ordinui, t. y. nuo XIII a. vidurio, vos ne 40 metų anksčiau, negu prasidėjo intensyvesni žemaičių susidūrimai su Vokiečių ordinu. Ir nors XIII a. antroje pusėje dar minimi kai kurie iš žemaičių kunigaikščių, kaip antai Algimantas ir Mažeika, tačiau žemaičių kunigaikščių institutas praktiškai pradeda nykti. XIV a. ir vėliau žemaičių kunigaikščių vietą užima atskirų žemių didžiūnai. Sunku nurodyti tokio staigaus žemaičių išnykimo priežastis. Tam reikia dar papildomų studijų. [...]“⁶.

Istorikas Adomas Butrimas pažymi, kad žemaičių kunigaikščiai „Pradedant „Eiliuotąja Lietuvos kronika“ ir baigiant Vytauto ir Jogailos laikais jie buvo vadinami Žemaičių kunigais (Kunige von samaiten), Petras Dusburgietis⁸ vadino „nobiliais“ (nobiles) arba reguliais (reguli), Hermanas iš Vartberges⁹ – „satrapais“ (satrapae), o Jonas iš Posilgės¹⁰

– „Žemaičių žemės vyresniaisiais“ (die eldest in der lande czu Samaythin) rusinų kalba – bajorais. Kaip rodo istorijos šaltiniai, jie buvo ir karo vadai, taip pat Žemaičių atstovai „diplomatai“, pasirašinėję sutartis su kryžiuočiais, ir pan., valstybės ištakų – konfederacijos – atstovai (Vytauto laikais jie virto aukštuoju visuomenės sluoksniu – bajorais).“¹¹

Taigi, Žemaičių kunigaikščiai niekur nedingo, tik jie nuo XIII a. pab. buvo kitaip vadinami.

NEPADĖJO IR VEDYBOS – DINASTINIAI RYŠIAI

1219 m. Lietuvai ir Žemaičiams pasirašant sutartį su Galičo-Voluinės kunigaikščiais, tarp žemaičių kunigaikščių didžiausią įtaką turėjo Erdvilas. Jis valdė Ariogalos ir Betygalos žemes. Jam mirus, įtakingiausiu ir galingiausiu tapo Vykintas. Jam XIII a. I p. priklausė Laukuvos ir Tverų žemės. Žinoma, kad Vykinto sesuo buvo ištekJusi už Mindaugo vyresniojo brolio Dausprungo. Tikėtina, kad šie giminystės ryšiai, kaip minėtoje publikacijoje rašo A.

Nikžentaitis, „galėjo suvaidinti tam tikrą vaidmenį Vykintui įsitvirtinti žemaičių kunigaikščių hierarchijoje“¹², tačiau net ir po Šiaulių mūšio 1236 m., kai Vykinto vadovaujami kariai sumušė kalavijuočių kariuomenę ir Vykintas tapo vienu galingiausių Lietuvos kunigaikščių, tai jį neapsaugojo nuo Mindaugo nemalonės. A. Nikžentaitis nurodo, kad „Mindaugui siekiant sutvirtinti savo padėtį Lietuvos valstybėje, vienas pirmųjų smūgių, be kitų kunigaikščių, teko Vykintui, kuris tuo metu buvo Mindaugo vasalas. Vykintą kartu su Tautvilu ir Edivydu (Gedvydu) Mindaugas pasiuntė kariauti į Rusiją, o pats užgrobė jų žemes. Rusijoje sumušti Mindaugo varžovai rado sau prieglobstį pas Voluinės kunigaikštį. Vykintui savo asmeninių kontaktų bei gausių dovanų dėka pavyko papirkti dalį jotvingių ir patraukti nemažą dalį Žemaitijos. Po Tautvilo krikšto 1250 m. prie Vykinto grupuotės prisijungė ir Rygos vyskupas bei Livonijos ordinas. Iš kritinės situacijos Mindaugą išgelbėjo tik krikštas 1250 m. Po šio politinio akto iniciatyva perėjo į Lietuvos valdovo rankas. Dabar jau Mindaugas, įsiveržęs į Žemaitiją, apgulė svarbiausią Vykinto pilį Žemaitijoje Tverus, kuriuos gindamas žuvo vienas iš ištikimiausių Vykinto sąjungininkų – Šiaulių kunigaikštis Vismantas. Tverų pilies gynyba buvo paskutinė ir kunigaikščio Vykinto karinė operacija. Po 1251 m. jo vardas rašytiniuose šaltiniuose daugiau nebeminimas. Istorikai pagrįstai mano, kad gana greit po Tverų pilies šturmo Vykintas mirė, sulaukęs senyvo amžiaus, apie 60–70 metų [...]“.

Intriguojanti ir vieno iš Šiaulių kunigaikščių Bulionių (Vismanto) gyvenimo istorija, taip pat persipynusi vedybomis. Vismantas buvo vedęs Nalšios kunigaikščio Daumanto žmonos seserį Mortą. Nužudžius Vismantą, Mindaugas vedė Mortą ir ji tapo pirmąja bei vienintele Lietuvos karaliene.

XIV A. „JORKŲ“ IR „LANKASTERIŲ“ LIETUVA?

1341 m. gruodžio mėnesį miręs Gediminas valstybę paliko dviem savo broliams ir septyniems ar aštuoniems sūnams. Gedimino broliui Vainiui atiteko Polockas, o jo broliui Fiodorui = Mintautui(?) – Kijevas. Savo sūnams Gediminas paliko: Jaunučiui – Vilniaus kunigaikštystę (su Ašmena, Lyda, Kernave, Breslauja, Ukmerge ir kt.); Man-

Vykinto portretas. Dailininkas Artūras Slapšys

Tautvilo portretas. Dailininkas Artūras Slapšys

(Nukelta į 30 p.)

tyvdui – Karačevą (arba Kernavę) ir Slonimą; Narimantui – Turovą ir Pinską; Algirdui – Vitebską; (?) Vytautui – Žemaitiją (?); Kęstučiui – Trakų kunigaikštystę (su Gardinu ir Palenke); Karijotui–Naugarduką ir Volkovyską; Liubartui – Voluinės kunigaikštystę.

Lietuvos istorijoje itin ryškūs Gedimino sūnų Algirdo ir Kęstučio, Kęstučio sūnų Vytauto ir Žygimanto = Zigmanto I bei Algirdo sūnų Jogailos ir Švitrigailos pėdsakai.

Lietuvos didysis kunigaikštis Kęstutis gimė apie 1300 m., mirė 1382 m. rugpjūčio 15 dieną. Iki 1337(?) m. jis buvo Gardino ir Palenkės, nuo 1337(?) m. – ir Žemaičių, nuo 1337(?) ar 1345 metų – dar ir Trakų kunigaikštis (tikėtina, kad Trakų kunigaikštystę jis paveržė iš savo (netikro?) brolio Karijoto.

Gediminaičių dinastinę politiką, kurios laikytasi Žemaitijoje 1350–1430 m., yra analizavęs istorikas S. C. Rowell.¹³ Jis pažymi, kad „visiškai aišku, jog Lietuvos didysis kunigaikštis Žemaitiją valdė per vietos kunigaikščius ar bajorus (*nobiles per quos Samethia regebatur*), kurie buvo lojalūs aukščiausiajam valdovui, turėjusiam domeną Aukštaitijoje. Vienok Žemaitijos vyresnieji buvo linkę laužyti ištikimybę, ypač varginančių kovų metu [...]. Todėl didysis kunigaikštis Žemaitijos diduomene pasitikėjo tiek pat, kaip ir Lietuvai priklausančių Rusios žemių valdovais. [...] Dėl to galima tikėti, kad tarp valdovo giminės ir Žemaitijos didikų buvo panašių vedybinių ryšių, kaip ir tarp jos ir Rusios Novosiolio, Smolensko ar Riazanės Riurikaičių. Tai galima būtų įrodyti.“¹⁴

Plėtodamas šią temą S. C. Rowell dėmesį koncentruoja Gediminaičių vedybinėms sąjungoms su Lietuvos ir Žemaitijos didikais. Žemaičiams šiuo atveju svarbiausios Lietuvos didžiojo kunigaikščio, Lietuvos submonarcho Kęstučio vedybos su Birute, kuri buvo kilusi iš Palangos krašto. S. C. Rowell mini ir Kęstučio sūnaus Vytauto artimą giminystę su kunigaikščiais Alšėniškiais bei Jogailos sąjungą per savo seserį Mariją su bajoru Vaidila. Pasak autoriaus, „nestebina, kad šios vedybos primena XIII amiaus vyresniųjų kunigaikščių, kovojančių dėl valdžios Aukštaitijoje, dinastinius ryšius: Vykintas iš Žemaitijos vedė Dausprugo ir Mindaugo seserį, Dausprungas vedė Vykinto seserį (ar dukrą), Aukštaitijoje Mindaugas, nugalėjęs Vismantą, vedė jo našlę [...]“¹⁵

Žemaičių kunigaikštis Almenas. Dailininkas Artūras Slapšys

Birutė buvo antroji Kęstučio žmona.

Pasak S.C.Rowell, jų santuoką turėjo skatinti ir Palangos strateginė svarba, nes jau XIV a. pabaigoje čia stovėjo gerai įtvirtinta pilis. Ji „buvo svarbus pasienio postas, kurio lojalumas Kęstučiui lėmė patikimą Žemaitijos gynybą nuo besitęsiančio įnirtingo Vokiečių ordino riterių puolimo. Dargi 1426 m. Jogaila pakartotinai perspėjo Vytautą, kad, jei Palanga pasiduos Ordinui, Žemaitija greitai raudos. [...]“¹⁶

S. C. Rowell pažymi, kad „Birutės šeimos valdų pagrindą sudarė Šiaurės vakarų Lietuvos pasienio žemės. [...] Birutės dėdė iš tėvo pusės buvo didikas Vidimantas, o sūnėnas – Butrimas. Šie vyrų vardai sieja juos su Žemaitija. Butrimas buvo vedęs Julijoną, kuri, 1382 m., nužudžius vyrą, tapo kito įžymaus bajoro, Mantvydo (1390 m. buvo didžiojo kunigaikščio Vilniaus seniūnas) žmona. [...]“

Birutę nužudė Jogaila, kuris žinojo jos įtaką ir bijojo, kad ji nesuburtų kokios nors jam, savo vyro žudikui, priešiškos didikų grupės. 1324 m. Pietų Lenkijoje dėl panašių priežasčių buvo nužudyta Birutės brolienė Haličo ir Voluinės kunigaikštienė Eufimija – bijota, kad ji po to, kai buvo žiauriai nužudytas jos vyras

*Boleslovas, su lenkų pagalba gali užvaldyti prietvakinę Rusiją. [...]*¹⁷

S. C. Rowell rašo, kad Jogaila „keršydamas taip pat nužudė Kęstučio žmonos Birutės giminaičius Vidimantą ir Butrimą, šitaip šalindamas grėsmę iš bajorų pusės savo valdžiai šiaurės vakaruose. [...]¹⁸

Toliau autorius nurodo, kad „Lietuvos dinastinė politika pagoniškuoju laikotarpiu iš esmės nesiskiria nuo įprastos krikščioniškoje Europoje. Iš tikrųjų vargu ar surastume ką specifiskai krikščioniška Europos dinastijų politikoje. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės santykiai su kitų šalių kunigaikščiais ir vietos didikais primena Jorkų ir ir Lankasterių grumtynes dėl valdžios Anglijoje [...]¹⁹

Iš Kęstučiui ir Birutei gyvenant santuokoje gimusių vaikų Lietuvos istorijoje ryškiausius pėdsakus paliko jų sūnūs Vytautas ir Žygimantas Kęstutaitis.

Vytautas (plačiausiai žinomas kaip Vytautas Didysis) gimė apie 1350 m. Senuosiuose Trakuose, mirė 1430 m. spalio 27 d. Trakuose. Jis Lietuvos didžiojo kunigaikščiu buvo nuo 1392 m. iki mirties 1430 metais.

Jauniausias Kęstučio ir Birutės sūnus Žygimantas Kęstutaitis gimė apie 1365 m. Trakuose (Trakų pusiasalio pilyje), mirė 1440 m. kovo 20 dieną. Jis Lietuvos didžiojo kunigaikščiu buvo 1432–1440 metais. Žygimantas Kęstutaitis dar buvo ir Naugarduko (1398(?) – ~1421 m.), bei Starodubo (~1421–1432 m.) kunigaikštis. Apsikrikštijęs Marienburgo pilyje jis gavo katalikišką Zigmanto (liet. Žygimantas) vardą. Tautinis Žygimanto vardas, kurį jis turėjo iki krikšto, nežinomas.

Žygimanto Kęstutaičio sūnus buvo LDK kunigaikštis Mykolas Žygimantaitis (mirė 1452 m. pradžioje Maskvoje). Jam mirus, baigėsi Kęstučio giminės vyriškoji linija.

Žemaitijos ir Lietuvos didikų, kunigaikščių dinastiniai ryšiai dar nėra iki galo ištyrinėti, tad ateityje galima laukti ir naujų publikacijų šia tema, kuriose, tikėtina, bus patikslinti ir kai kurie šiame straipsnyje minimi faktai.

LDK valdovas Vytautas Didysis.
Dailininkas Artūras Slapšys

Lietuvos didysis kunigaikštis
Žygimantas Kęstutaitis.
Dailininkas Artūras Slapšys

¹ „Gediminaičiai“, Visuotinė lietuvių enciklopedija: <https://www.vle.lt/straipsnis/gediminaičiai/> (žr. 2022-12-20).

² „Gediminaičių dinastija“, Vikipedija. Laisvoji enciklopedija, https://lt.wikipedia.org/wiki/Gediminai%C4%8D%C5%B3_dinastija (žr. 2022-12-20).

³ Nikžentaitis Alvydas, „Žemaičių kunigaikščiai“, Žemaičių praeitis, d. 2, Vilnius, 1993, p. 77–78.

⁴ Ten pat, p. 78.

⁵ Ten pat, p. 78.

⁶ Ten pat, p. 79.

⁷ Eiliuotoji Livonijos kronika (Livländische Reimchronik, la. „Rimju hronika“) – nežinomo autoriaus senąja vokiečių kalba eilėmis parašyta kronika, apimanti maždaug 1143–1290 m. laikotarpį.

⁸ Petras Dusburgietis (vok. Peter von Dusburg, gimė XIII a. - XIV a. 1-ojoje pusėje - mirė po 1326 m.) – Vokiečių ordino metraštininkas, galimai magistro kapelionas, 1326 m. parašęs lotynišką Prūsijos žemės kroniką (Chronicon prussiae), kurioje daugiausia rašė ~ kryžiuočių kovas su prūsais, pateikė detalią Prūsijos nukariavimo istoriją, taip pat ~ kovų prieš Lietuvą pradžią.

⁹ Hermanas Vartbergietis (~1330 m. – ~1380 m.) – Livonijos ordino metraštininkas, magistro kapelionas, XIV a. 2-ojoje pusėje parašęs Li-

vonijos kroniką, daug kur minėdamas Lietuvos vietas ir įvykius.

¹⁰ Jonas Posilgė – kunigas, „Prūsijos žemės kronikos“ (vok. Chronik des landes Preussen) autorius. Kronika taip pat dar žinoma kaip „Posilgės kronika“, „Posilgiečio kronika“. Šioje kronikoje smulkiai, tačiau palankiai kryžiuočiams, aprašyti Prūsijos įvykiai nuo 1360 m. Kronika – svarbiausias žinių ~ LDK kovas su kryžiuočiais XIV a. pabaigoje – XV a. pradžioje šaltinis, joje taip pat pateikiama duomenų ~ Lietuvos vidaus padėtį, santykius su kitomis valstybėmis, Žalgirio mūšį.

¹¹ Butrimas Adomas, Žemaičių žemių „karaliai“, „kunigai“, „reguliai“ ir „kunigaikščiai“, Žemaitija = Samogitia“, Vilnius, 2020, p. 51.

¹² Nikžentaitis Alvydas, „Žemaičių kunigaikščiai“, Žemaičių praeitis, d. 2, Vilnius, 1993, p. 80.

¹³ S. C. Rowell, „Gediminaičių dinastinė politika Žemaitijoje 1350–1430“, Žemaičių praeitis, d. 3, p. 125–136.

¹⁴ Ten pat, p. 127.

¹⁵ Ten pat.

¹⁶ Ten pat, p. 128.

¹⁷ Ten pat, p. 128.

¹⁸ Ten pat, p. 130.

¹⁹ Ten pat, p. 135